

mgr Iwona DUDZIUK
Akademia Marynarki Wojennej

prof. dr hab. Marian KOPCZEWSKI
Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa w Poznaniu

WPŁYW SPRAWNOŚCI FIZYCZNEJ ŻOŁNIERZY SIŁ ZBROJNYCH RP NA PRZYGOTOWANIE DO USUWANIA SKUTKÓW ZAGROŻEŃ NIEMILITARNYCH

STRESZCZENIE

Udział Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w usuwaniu skutków zagrożeń o charakterze niemilitarnym, niewspółmiernie wzrasta do coraz bardziej złożonego otoczenia ich występowania. Wojsko oprócz specjalistycznego sprzętu posiada przede wszystkim potencjał ludzki, który jest nieoceniony w warunkach sytuacji kryzysowej. Im wyższa sprawność fizyczna żołnierza tym jego wykorzystanie poszerza sferę działań użycia wojska w usuwaniu zagrożeń niemilitarnych.

WSTĘP

Obszarem bezpieczeństwa narodowego Polski, który nabiera kluczowego znaczenia w XXI w., jest bezpieczeństwo społeczne, najogólniej rozumiane jako ochrona egzystencjalnych podstaw życia ludzi, zapewnienie możliwości zaspokajania indywidualnych potrzeb (materialnych i duchowych) oraz realizacji aspiracji życiowych przez tworzenie warunków do pracy i nauki, ochronę zdrowia oraz gwarancje emerytalne. Bezpieczeństwo społeczne obejmuje całokształt działań prawnych, organizacyjnych i wychowawczych realizowanych przez podmioty rządowe (narodowe i ponadnarodowe), pozarządowe oraz samych obywateli, które mają na celu zapewnienie pewnego poziomu życia osobom, rodzinom, grupom społecznym oraz niedopuszczenie do ich marginalizacji i wykluczenia społecznego. Chodzi tu zwłaszcza o zapewnienie pomocy ludziom, którzy czasowo lub trwale są niezdolni do pracy zawodowej, znaleźli się przez własną niezaradność w trudnych sytuacjach

życiowych, lub ze względu na zaistniałe okoliczności zewnętrzne (np. powódź, pożar) doświadczyli pogorszenia warunków życia. Warto jednak zaznaczyć, iż oferowana pomoc i wsparcie społeczne nie może prowadzić do tzw. bezradności i bierności obywatelskiej, czyli oczekiwania, że państwo rozwiąże za obywateli wszystkie problemy życiowe, dlatego każdy z nas, a szczególnie żołnierze, winien być przygotowany do przeciwdziałania zagrożeniom, szczególnie niemilitarnym.

Natomiast bezpieczeństwo z punktu widzenia człowieka jest stanem pożądanym. Celem jest osiągnięcie minimalnego poziomu bezpieczeństwa, który gwarantowałby optymalne funkcjonowanie człowieka czy danego systemu. bezpieczeństwo możemy scharakteryzować jako sytuację odznaczającą się brakiem ryzyka utraty czegoś cennego dla człowieka, np. zdrowia, pracy, dóbr materialnych¹. Zajmuje ono w hierarchii potrzeb bardzo wysokie miejsce, tuż po potrzebach fizjologicznych². Dbalność o bezpieczeństwo, nie miałoby większego znaczenia gdyby nie ciągle zagrożenia, które powodują zachwianie poczucia pewności i spokoju. Zagrożenia możemy podzielić na zdarzenia posiadające swe źródło w przyczynach losowych jak również nielosowych, a wręcz celowych. Wywierają one ujemny wpływ na środowisko wewnętrzne i zewnętrzne często prowadząc do sytuacji kryzysowych, jeżeli nie zostały rozwiązane odpowiednio szybko³.

ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA

Podział zagrożeń w ujęciu bezpieczeństwa państwa możemy podzielić na zagrożenia militarne oraz niemilitarne. Ze względu na temat artykułu omówiona zostanie sfera związana z zagrożeniami niemilitarnymi i działaniami żołnierzy Sił Zbrojnych RP w tym obszarze.

---

¹ J. Kaczmarek, W. Łepkowski, B. Zdrozdowski (red.) *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, AON, Warszawa 2008 <http://mkuliczkowski.pl/static/pdf/slownik.pdf>, dostęp 14.02.2015 .

² Piramida potrzeb wg modelu A. Masłowa.

³ K. Ficoń, *Inżynieria zarządzania kryzysowego. Podejście systemowe*. Wyd. BEL Studio, Warszawa 2007, s. 76.

Rys. nr 1. Przejście środka ciężkości zagrożeń ze względu na ich źródło powstawania.

źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii Bezpieczeństwa Narodowego z 2007 r. i Strategii Bezpieczeństwa Narodowego z 2014 r.

Mówi o tym Strategia Bezpieczeństwa Narodowego, gdzie stwierdza się, że bezpieczeństwo to ukierunkowane przygotowanie i wykorzystanie pełnego potencjału państwa w celu przeciwdziałania wszelkim zagrożeniom jego bytu i rozwoju w długoterminowej perspektywie,⁴ ukazuje ona pewne przejście środka ciężkości z zagrożeń militarnych na niemilitarne.

Rysunek 1 ukazuje uproszczone przejście środka ciężkości źródła zagrożeń militarnych na obszar niemilitarny. Na podstawie obu Strategii przyjęto schematycznie, że w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego z 2007 r. zagrożenia militarne pojawiały się jako główne źródła zagrożeń dla bezpieczeństwa Polski i tym samym docelowe użycie Sił Zbrojnych RP. Akcent wykorzystania żołnierzy w zagrożeniach niemilitarnych stanowił dalsze uzupełnienie ich gotowości bojowej. Zagrożenia niemilitarne zostały silniej zaakcentowane dopiero w aktualnej Strategii Bezpieczeństwa Narodowego z 2014 r. Zagrożenia militarne dalej pozostają jako możliwe źródła zagrożeń, lecz środek ciężkości zagrożeń przechodzi na zagrożenia niemilitarne. Przy uwzględnieniu coraz bardziej złożonego środowiska, asymetrycznych zagrożeń, katastrof naturalnych, które pojawiają się w miejscach dotąd nietkniętych przez naturę można przypuszczać, że rola Sił Zbrojnych każdego państwa będzie odgrywać znaczącą rolę w likwidacji zagrożeń i pomoc cywilom. Wnioskiem z powyższego schematu jest stałe utrzymywanie wysokiej sprawności fizycznej żołnierza gotowego działać w warunkach zagrożeń militarnych jak i niemilitarnych, których jest coraz więcej. W dalszej perspektywie czasu, wg autora, nie ma możli-

⁴ Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego, dz. cyt. s. 131.

wości/racji bytu/ całkowita likwidacja zagrożeń militarnych. Natomiast wzrost zagrożeń niemilitarnych jest jak najbardziej prawdopodobna.

Państwo w celu zapewnienia bezpieczeństwa obywateli utrzymuje służby przygotowane do stałego i szybkiego reagowania na sytuacje kryzysowe. Nie wszystkie zagrożenia można przewidzieć i odpowiednio przygotować się do nich. Według ustawy o Zarządzaniu Kryzysowym z 2007 r. (z późn. zm.) *sytuacja kryzysowa* to sytuacja oddziałująca negatywnie na poziom bezpieczeństwa ludzi, mienia lub środowiska. Powodująca widoczne ograniczenia w prawidłowym działaniu organów. Szczególnie niebezpiecznymi są klęski żywiołowe. Ich zasięg, gwałtowność oraz rozmiar zniszczeń często ocenić można dopiero po ich wystąpieniu. Także dopiero wtedy wiemy, jakie siły i środki są potrzebne do szybkiego usunięcia zagrożeń. Dość często skutki są widoczne jeszcze po ustaniu zagrożenia. Wprowadzenie jednostek Sił Zbrojnych w sytuacji kryzysowej może nastąpić w trzech wariantach:

- podstawowy,
- alarmowy,
- nakazowy.⁵

W każdym z przypadków mobilizacja żołnierzy wymaga od nich pełnej sprawności fizycznej i gotowości do działania oraz gotowości operacyjnej ze względu na szybki czas reakcji jaki jest wymagany w sytuacji kryzysowej. Ze względu na przeznaczenie oddziałów i pododdziałów SZ RP w stanach nadzwyczajnych zwykle jest to pomoc polegająca na fizycznym wykonaniu danej czynności. Pomoc przy ewakuacji ludności, odbudowa mostów, umocnienie wałów przeciwpowodziowych. Pomoc ze strony wojska odbywa się przy wykorzystaniu potencjału sprzętowego oraz ludzkiego jakim dysponują jednostki. Oddziały z poszczególnych jednostek mogą zostać przekazane do pomocy przy usuwaniu skutków klęsk żywiołowych, awarii technicznych czy innych zagrożeń jednak zachowując zasadę, ciągłej gotowości jednostki do pełnienia swoich podstawowych obowiązków.

Z zagrożeniami, do których mogą być wezwane/użyte Siły Zbrojne RP przedstawia schemat poniżej. Podział wybranych zagrożeń niemilitarnych wraz z możliwymi źródłami ich wystąpienia.

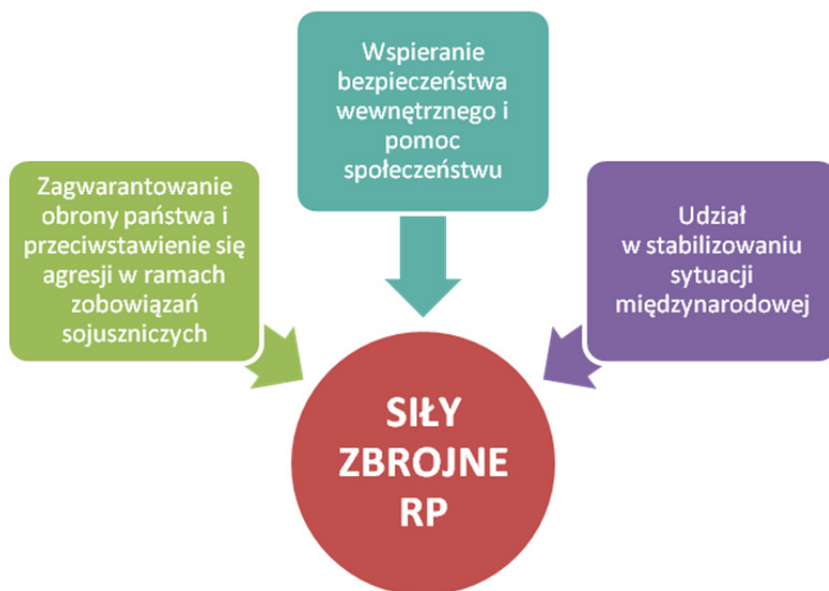
⁵ T. Ciszewski, *Udział Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej w zapobieganiu oraz usuwaniu skutków zagrożeń niemilitarnych*, Zeszyty Naukowe WSOWL Nr 2, (160) 2011, s. 371-372.

Rys.2. Klasyfikacja wybranych zagrożeń niemilitarnych

źródło: K. Ficoń, *Inżynieria... dz. cyt.*, s. 306

W sytuacji niestabilności bezpieczeństwa, państwo posiada wydzielone siły i środki przeznaczone do likwidacji i usuwania zagrożeń. Jeżeli są one niewystarczające możliwe jest wprowadzenie stanu nadzwyczajnego. Szereg ustaw reguluje użycie Sił Zbrojnych jako jednostek zwartych i gotowych, których zdolność operacyjna przewyższa możliwości pozostałych służb. Użycie Sił Zbrojnych RP w sytuacji wystąpienia zagrożeń regulują niżej wymienione dokumenty.

Rys. 3. Zadania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej

źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://dgrsz.mon.gov.pl/sily-zbrojne/>

Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej stanowią integralną część systemu bezpieczeństwa narodowego i bezpieczeństwa wewnętrznego, a od kilkunastu lat także część międzynarodowego układu sojuszy. Wobec zmieniających się czynników kształtujących środowisko Siły Zbrojne RP muszą adekwatnie do nich dostosowywać swoje siły i środki. Gotowość bojowa żołnierzy, rozumiana jest jako stała/szybka/ możliwość do podejmowania różnych działań w zakresie wsparcia sektora cywilnego. Pomoc w przeciwdziałaniu zagrożeniom o charakterze niemilitarnym, powinna stanowić nieodłączny element kształtowania postawy współczesnego żołnierza. Na całokształt żołnierza wpływa wiele czynników, jednakże do głównych z nich można wymienić jego zdolności intelektualne, postawę moralną i podejście do pełnionych obowiązków oraz sprawność fizyczna jako komponent spójny dla środowiska wojskowego. W całym procesie szkolenia żołnierzy budowanie „jakości” odbywa się w obrębie trzech rodzajów zadań w których operują wszyscy żołnierze Sił Zbrojnych RP. W Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997r. art. 26.1. określa rolę Sił Zbrojnych jako „strażnika” niepodległości, niepodzielności państwa i jego granic oraz bezpieczeństwa.⁶ Wymiar Sił Zbrojnych RP dotyczy obszaru ze-

⁶ Konstytucja RP z dn. 2 kwietnia 1997 r.

wnętrznego państwa wraz z otoczeniem międzynarodowym jak również spraw wewnętrznych.

Nie można wykluczyć czy zmarginalizować roli Sił Zbrojnych w jednym z trzech wyżej wymienionych zadań. Artykuł 26 Konstytucji RP mówi o roli SZ RP w ochronie niepodległości państwa, niepodzielności jego terytorium oraz zapewnieniu bezpieczeństwa.⁷ Siły Zbrojne RP na mocy porozumienia z 2005 r. współdziałają także z Policją w zakresie przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym.⁸ Natomiast w ramach Sojuszu Północnoatlantyckiego, Unii Europejskiej lub Organizacji Narodów Zjednoczonych Siły Zbrojne RP biorą czynny udział w stabilizacji sytuacji międzynarodowej, współdziałają w misjach poza granicami kraju.

Strategia Bezpieczeństwa Narodowego z roku 2014, w rozdziale III dotyczącym koncepcji działań strategicznych, a następnie w podrozdziale działań w sferze militarnej przypisuje Siłom Zbrojnym RP zadania w ramach trzech misji:

- zagwarantowania obrony państwa i przeciwstawienia się agresji zbrojnej;
- wspieranie podsystemów ochronnych w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego i pomocy społeczeństwu;
- udział w procesie stabilizacji sytuacji międzynarodowej;
- udział w działaniach antyterrorystycznych w kraju i poza granicami⁹.

W ustawie o Powszechnym Obowiązku Obrony RP z 21 listopada 1967 r. art. 3 pkt.2 wyraźnie określono sytuacje użycia Sił Zbrojnych. Do nich należą:

- zwalczanie klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków;
- zwalczanie działań antyterrorystycznych;
- ochrony mienia;
- akcje poszukiwawcze;
- ratowanie i ochrona życia i zdrowia ludzkiego;
- oczyszczanie terenów z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych pochodzenia wojskowego oraz ich unieszkodliwiania;
- realizacja zadań z zakresu zarządzania kryzysowego.¹⁰

---

⁷ *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej*, 2.04.1997 r., Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483.

⁸ Porozumienie z dnia 20 kwietnia 2005r. w sprawie współdziałania Sił Zbrojnych RP z Policją w zakresie przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym, <http://www.policja.pl/download.php?s=1&id=22>.

⁹ Strategia Bezpieczeństwa Narodowego 2014, <http://www.bbn.gov.pl/ftp/SBN%20RP.pdf>, dostęp 15.02.2015.

¹⁰ Ustawa o Powszechnym obowiązku obrony RP z 21 listopada 1967 r., <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19670440220>, dostęp 15.02.2015.

W ustawie o Zarządzaniu Kryzysowym z dn. 26 kwietnia 2006 r. w art. 25.1 czytamy, że użycie Sił Zbrojnych następuje w przypadku jeżeli użycie innych sił i środków okazuje się niewystarczające. Minister Obrony Narodowej, na wniosek wojewody, może przekazać oddziały SZ RP. Do zadań, które zostały wymienione wyżej możemy dodać:

- ewakuowanie poszkodowanej ludności i mienia;
- wykonywanie zadań mających na celu przygotowanie warunków do czasowego przebywania ewakuowanej ludności w wyznaczonych miejscach;
- wykonywanie prac zabezpieczających, ratowniczych i ewakuacyjnych przy zagrożonych obiektach budowlanych i zabytkach;
- prowadzenie prac wymagających użycia specjalistycznego sprzętu technicznego lub materiałów wybuchowych będących w zasobach SZ RP;
- wykonywanie zadań związanych z naprawą i odbudową infrastruktury technicznej.¹¹

Ustawa o Stanie klęski żywiołowej z dn. 18 kwietnia 2002 r. art. 18, określa rolę Sił Zbrojnych RP w przypadkach związanych z wykonywaniem zadań w celu usunięcia klęski żywiołowej i jej skutków, kontroli i dowodzeniu oddziałami SZ RP oraz zabezpieczeniu logistycznemu oddziałów.¹²

Szczegółowe użycie Sił Zbrojnych reguluje rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 20 lutego 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad udziału pododdziałów Sił Zbrojnych RP w zapobieganiu skutkom klęski żywiołowej lub ich usuwaniu.¹³ Siły Zbrojne RP podczas wykonywania zadań na rzecz ochrony ludności i mienia w sytuacjach kryzysowych muszą też zachować zdolności do funkcjonowania w swoich podstawowych zadaniach związanych z bezpieczeństwem zewnętrznym.

Jednym z przykładów najlepiej opisujących użycie Sił Zbrojnych są powoździe występujące na terenie kraju dość często, w których najlepiej sprawdza się ciężki sprzęt wojskowy np. transporter pływający PTS-M, którego ładowność w wodzie wynosi do 10 ton.¹⁴ Mimo wszechstronnego sprzętu w dyspozycji wojska, to żołnierz wykonuje czynności ratunkowe i zabezpieczające. Działania żołnierzy i pozostałych członków ekip ratunkowych polega na długotrwałej walce z żywio-

---

¹¹ Ustawa o Zarządzaniu Kryzysowym z dn. 26 kwietnia 2006 r.

¹² Ustawa o Stanie klęski żywiołowej z dn. 18 kwietnia 2002 r.

¹³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dn.20.02.2003r. w sprawie szczegółowych zasad udziału pododdziałów Sił Zbrojnych RP w zapobieganiu skutkom klęski żywiołowej lub ich usuwaniu.

¹⁴ <http://www.wzinz.com.pl/index.php?id=oferta&sprzet=transporter-plywajacy-pts>, dostęp 16.02.2015.

łem. Ratowanie życia i zdrowia ludzkiego odbywa się w niesprzyjających warunkach. Szeroki wachlarz umiejętności sprzyja sprawnemu przeprowadzeniu akcji. Odporność fizyczna na długotrwały wysiłek przy obciążeniu psychicznym powinna cechować służby zmobilizowane do działań ratunkowych. Sprawność fizyczna żołnierza, który jest wytrenowany w warunkach nietypowych dla zwykłego człowieka tj. poligony, zajęcia praktyczne w terenie, przeprowadzanie akcji symulacyjnych w sytuacji zagrożenia, pozwala na skuteczniejsze działanie w sytuacjach kryzysowych związanych z ochroną życia i zdrowia ludności poszkodowanej.

W dobie zagrożeń asymetrycznych wzrasta potrzeba szybkiej i adekwatnej reakcji do zaistniałego niebezpieczeństwa. Walka zwykłego człowieka z naturą może okazać się z góry przegrana, ponieważ nie będzie on posiadał sił i środków aby zlikwidować zagrożenie. Zdolności bojowe wojska znacznie przewyższają możliwości innych służb. Pożyteczność wojska wyraża się poprzez ich dyspozycyjność, lokalizację, zdyscyplinowanie oraz stałą gotowość bojową, która wraz z całym sprzętem umacnia pozycję Sił Zbrojnych w zarządzaniu kryzysowym. Jednakże z możliwościami technicznymi i sprzętowymi, powinna podążać także jakość żołnierza.¹⁵ Odporność psychiczna na trudne warunki w sytuacjach zagrożenia wraz z wytrzymałością fizyczną na długotrwały i zmienny wysiłek podczas niesienia pomocy poszkodowanym. Pododdział Sił Zbrojnych RP przeznaczony do działań w sytuacjach kryzysowych jest tak mocny jak jego najsłabsze ogniwo – czyli żołnierz. Należy zwrócić uwagę, że zmienność warunków działań żołnierza nie może odbyć się kosztem zmniejszenia bezpieczeństwa w sferze zewnętrznym państwa. Wymogi stawiane żołnierzom odnośnie ich sprawności i warunków działań mają uzasadnienie w funkcjonowaniu Sił Zbrojnych RP i wykonywaniu przez nich zadań nie tylko w kraju lecz również poza jego granicami.

Modernizacja Wojska Polskiego jest etapem niezbędnym ku większej sprawności jego funkcjonowania. Przyjęty pakiet dokumentów dotyczących przebudowy i modernizacji Sił Zbrojnych¹⁶ ukierunkowuje się na budowę potencjału Wojska poprzez:

- profesjonalizację;
- modernizację techniczną;

---

¹⁵ K. Gąsiorek, *Udział Sił Zbrojnych w ochronie ludności*, [w:] *Bezpieczeństwo i zarządzanie kryzysowe-uwarunkowania XXI wieku. Współczesne aspekty zarządzania kryzysowego*, M. Włodarczyk, A. Marjański (red.) *Przedsiębiorczość i Zarządzanie*, tom XII, Zeszyt 2, Łódź 2011, s. 123.

¹⁶ Program rozwoju Sił Zbrojnych RP, Plan modernizacji technicznej Sił Zbrojnych RP, Wizja Sił Zbrojnych RP 2030.

- jakość personelu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.¹⁷

System szkolenia żołnierza obejmuje jego zdolności w zakresie dowodzenia, rozpoznania, rażenia, wsparcia działań, przerzutu i mobilności, przetrwania i ochrony oraz do wsparcia układu pozamilitarnego w warunkach zagrożenia niemilitarnego.¹⁸ Do wszystkich wyżej wymienionych zadań przygotowuje żołnierza szeroko pojęte wychowanie fizyczne prowadzone w Wojsku Polskim w formie obowiązkowego szkolenia oraz sportu powszechnego i wyczynowego. Ponadto wiele dokumentów omawia zagadnienia wychowania fizycznego w Siłach Zbrojnych. Należą do nich następujące dokumenty:

- Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. z 2010 r., Nr 127, poz. 857);
- Ustawa z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz. U. z 2010 r., Nr 90, poz. 593 z późn. zm.);
- Regulamin kultury fizycznej Sił Zbrojnych RP (Sygn. 842/2011 oraz Dowództwo Generalne Rodzajów Sił Zbrojnych Wychowanie Fizyczne (Warszawa 2014);
- Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 12 lutego 2010 r. w sprawie przeprowadzenia sprawdzianu sprawności fizycznej żołnierzy zawodowych (Dz. U. Nr 27, poz. 138 z późn. zm.);
- Decyzja Nr 277/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 14 września 2012 r. w sprawie funkcjonowania sportu w Siłach Zbrojnych RP (Dz. Urz. MON z dnia 14 września 2012 r., poz. 358);
- Decyzja Nr 469/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 16 października 2008 r. w sprawie wprowadzenia jednolitych struktur organizacyjnych kultury fizycznej w resorcie obrony narodowej (Dz. Urz. MON Nr 19 poz. 256 z późn. zm.).¹⁹

Żołnierze – mężczyźni i kobiety podchodzą do testów sprawności fizycznej, które określają pożądane cechy motoryczne tj. siła ramion, szybkość i zwinność, wytrzymałość i siła mięśni brzucha. Czynniki uwarunkowujące sprawność fizyczną zależą od wieku żołnierza i tym samym grupy wiekowej, w której zdaje egzaminy, jego płci oraz zajmowanego stanowiska służbowego.²⁰ Powyższe testy mają na celu

¹⁷ Gen. bryg. F. Kochanowski, *Przygotowanie fizyczne żołnierzy w aspekcie wykonywania zadań na polu walki*, Materiały z Konferencji w Zegrzu 15.05.2014 r.

¹⁸ Tamże, materiały z Konferencji 15.05.2015.

¹⁹ Tamże, materiały z Konferencji 15.05.2015.

²⁰ Gen. bryg. F. Kochanowski, *Przygotowanie fizyczne żołnierzy w aspekcie wykonywania zadań na polu walki*, Materiały z Konferencji w Zegrzu 15.05.2014 r.

sprawdzenie czterech głównych, potrzebnych pod względem użyteczności w wykonywaniu zadań, cech motorycznych. Siłę, szybkość, wytrzymałość i zwinność można zmierzyć poprzez inne konkurencje, ponieważ nie jest to zamknięty katalog ćwiczeń, o czym świadczy różnorodność testów ze sprawności fizycznej kandydatów do Sił Zbrojnych innych państw. Przy braku odgórnego narzucenia rygoru ćwiczeń, sprawdzających poziom sprawności fizycznej, poszczególne państwa ustalają indywidualne kryteria naboru do służby wojskowej. Jednak wspólną cechą wszystkich żołnierzy są czynności wykonywane podczas działań militarnych a także działań w sektorze pozamilitarnym, które wymuszają bycie sprawnym fizycznie żołnierzem.

Do nich należy:

- pokonywanie różnorodnych przeszkód (lądowych i wodnych);
- bieganie,
- czołganie się,
- wspinanie,
- walka wręcz,
- dźwiganie,
- przenoszenie rannych lub/i sprzętu wojskowego (np. w czasie trwania akcji ratowniczej).²¹

Czynności wykonywane podczas działań o charakterze niemilitarnym uzależnione są od rodzaju zagrożeń. W przypadku zagrożeń klęską żywiołową istotne będzie np. przenoszenie rannych z miejsc zagrożonych w bezpieczny obszar. Umacnianie wałów przeciwpowodziowych, ewakuacja ludności, czynności ratownicze. Podczas katastrofy technicznej pokonywanie przeszkód w postaci zawalonych obiektów. W przypadku niepokoju społecznych lub ataków terrorystycznych niewykluczona jest umiejętność samoobrony, walki wręcz, użycia siły jako środka przymusu bezpośredniego. Powyższe przykładowe działania odbywają się w stresujących warunkach dla żołnierza. Niewątpliwą cechą pożądaną, a którą można wypracować podczas ćwiczeń na poligonach oraz w sporcie, jest odporność psychiczna na stres i prowadzenie działań o różnym charakterze w zbliżonych warunkach do pola walki.

---

²¹ Gen. bryg. F. Kochanowski, *Przygotowanie fizyczne żołnierzy w aspekcie wykonywania zadań na polu walki*, Materiały z Konferencji w Zegrzu 15.05.2014 r.

PODSUMOWANIE

Szeroko pojęta sprawność żołnierza odnosi się przede wszystkim do jego sprawności fizycznej i umysłowej rozumianej jako odpowiedzialność prawna, zawodowa i moralna do powierzonych mu zadań. Świadomość potrzeby działania i niesienia pomocy jest kolejnym z wielu zadań stawianych przed żołnierzami. Klęski żywiołowe zdarzały się od samego początku istnienia świata. Człowiek nie zawsze mógł przewidzieć sytuacje niebezpieczne i szybko zareagować na nie. Z upływem czasu wykształcono odpowiednie jednostki, które służą ochronie życia i zdrowia człowieka. Mając do dyspozycji najlepszy sprzęt wykonują szeroki wachlarz zadań w kierunku utrzymania poziomu bezpieczeństwa. Przygotowanie żołnierzy opiera się na wiedzy teoretycznej i praktycznej, dzięki której doskonale odnajduje się z warunkach zróżnicowanych, zależnych i nie zależnych od sił natury i czynników asymetrycznych sytuacji.

BIBLIOGRAFIA

- [1] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej 2.04.1997r. Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483.
- [2] Ustawa o Powszechnym obowiązku obrony RP z 21 listopada 1967r. Ustawa o Zarządzaniu Kryzysowym z dn. 26 kwietnia 2006 r. Dz.U. 1967 Nr 44 poz. 220.
- [3] Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2014.
- [4] Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2007.
- [5] Porozumienie z dnia 20 kwietnia 2005r. w sprawie współdziałania Sił Zbrojnych RP z Policją w zakresie przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym.
- [6] K. Gąsiorek, *Udział Sił Zbrojnych w ochronie ludności*, [w:] Bezpieczeństwo i zarządzanie kryzysowe-uwarunkowania XXI wieku. Współczesne aspekty zarządzania kryzysowego, M. Włodarczyk, A. Marjański (red.) Przedsiębiorczość i Zarządzanie, tom XII, Zeszyt 2, Łódź 2011.
- [7] Program rozwoju Sił Zbrojnych RP, Plan modernizacji technicznej Sił Zbrojnych RP, Wizja Sił Zbrojnych RP 2030.
- [8] F. Kochanowski Gen. bryg., *Przygotowanie fizyczne żołnierzy w aspekcie wykonywania zadań na polu walki*, Materiały z Konferencji w m. Zegrze.
- [9] J. Kaczmarek, W. Łepkowski, B. Zdrozdowski *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, AON, Warszawa 2008.

- [10] K. Ficoń, *Inżynieria zarządzania kryzysowego. Podejście systemowe*. Wyd. BEL Studio, Warszawa 2007.
- [11] T. Ciszewski, *Udział Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej w zapobieganiu oraz usuwaniu skutków zagrożeń niemilitarnych*, Zeszyty Naukowe WSOWL Nr 2, (160) 2011.

THE IMPACT OF PHYSICAL FITNESS OF ARMED FORCES SOLDIERS IN PREPARATION FOR REMOVING THE EFFECTS OF NON-MILITARY THREATS

ABSTRACT

Participation of the Polish Armed Forces in dealing with the consequences of non-military threats, disproportionately increases to more and more complex surrounding of their occurrence. Apart from military specialized equipment, army has primarily human potential which is invaluable in conditions of crisis. As physical fitness of soldier is higher it extends its use in removing the non-military threats.